

Warunki konkursu w sprawie nagród podane będą osobno.

W związku z tem, proponuję panom obmyślić ze swej strony inne, stosowne do warunków lokalnych, sposoby wyróżnienia kierowników najlepiej utrzymanych urzędów.

5) Akcję zadrzewienia dróg, miast i wsi należy wzmocnić przy uwzględnieniu wskazówek, zawartych w piśmie okólnem z dnia 10 XII 1927 r. Nr Min. 532/27 (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 3 i 4, poz. 149) w sprawie zadrzewienia miast.

Należy wywrzeć odpowiedni wpływ na wydziały powiatowe, jako władze nadzorcze nad gminami wiejskimi i miejskimi, aby w ich budżetach w rubryce „drogi“ zawsze przewidziane były kredyty „na zadrzewienie“ (rozumiejąc pod słowem „zadrzewienie“ : drzewa, krzewy, rośliny pnące). Jednocześnie zechcą Panowie Wojewodowie zwrócić baczność pod tym względem uwagę na budżety miast wydzielonych. Przy obsadzaniu dróg drzewami należy oddawać pierwszeństwo drzewom owocowym, względnie Morwie Białej (*Morus Alba*) przed drzewami ozdobnymi.

6) Pilnować stale, by rynki, targowiska, domy kąpielowe, hotele i restauracje utrzymywane były, o ile możliwe, we wzorowej czystości.

Place targowe i rynki muszą być wybrukowane, a w miastach wojewódzkich i liczących ponad 50.000 mieszkańców winny posiadać nawierzchnię asfaltową lub betonową. Nawierzchnia placów targowych musi być zaopatrzona w odpowiednie spadki dla odpływu wód opadowych i ścieków.

Budki i stragany do sprzedaży na placach targowych i rynkach muszą mieć estetyczny wygląd i być pomalowane. Każde województwo winno opracować i ustalić typ budek i straganów stosownie do przyjętych w danym województwie motywów architektonicznych.

7) Doprowadzić do tego, by wszystkie domy mieszkalne w kraju (w miastach i wsiach) były od ulicy i od podwórza otynkowane, względnie pomalowane, białone lub licowane, przyczem tynkowanie i bielienie musi być powtarzane w miarę zabrudzenia ścian nie rzadziej jednak, niż raz do roku (jako przykład schludnego wyglądu mogą służyć wsie w woj. tarnopolskiem). W wyjątkowych wypadkach, gdy zewnętrzne bielienie lub tynkowanie niezgodne byłoby ze stylem mieszkaniowego domu i mogłoby go pozbawić swoistego charakteru (dotyczy to np. góralskich domów, których piękno polega między innymi na uwydatnieniu belkowania), można zezwolić na pokostowanie, względnie impregnowanie lub pomalowanie domu klejową farbą, odpowiednio zabarwioną; naogół biorąc żądam, by każdy budynek zamieszkały w Polsce

przez ludzi odbijał jasną plamą od reszty zabudowań i krajoobrazu.

Wszystkie ogrodzenia w miastach muszą być pomalowane lub otynkowane. Należy propagować by ogrodzenia we wsiach, przynajmniej od ulicy, były z żywopłotów. Należy stanowczo zabronić i przestrzegać bacznie, by ludność nie obkładała domów słomą; dopuszczalnem może być jedynie gacenie ścian na zimę.

8) Skierować wszelkie wysiłki ku temu, by oddymić i oczyścić ośrodki przemysłowe.

Doprowadzić do tego, by wszystkie budynki fabryk i zakładów przemysłowych były otynkowane lub pomalowane na kolor cegły, dziedzińce fabryczne nie tylko utrzymywane schludnie, ale i upiększone roślinami pnąciami, krzewami, zieleńcami i t. p., paleniska fabryczne i zakładów przemysłowy urządzone w sposób zabezpieczający powietrze przed zanieczyszczeniem z kominów dymem i szkodliwymi dla zdrowia gazami. (Szczegóły co do ochrony pod tym względem powietrza uregulowane będą osobnymi zarządzeniami).

9) Wszelkie ruiny, niemające charakteru zabytkowego, oraz rumowiska muszą być usunięte z powierzchni kraju, uzyskany materiał, w razie niemożności natychmiastowego jego zużytkowania, porządnie na miejscu ułożony.

Nakreślona w niniejszym okólniku pracę polecam wykonać w 4-ch etapach, mianowicie:

do 1 grudnia r. b. należy dokonać $\frac{1}{4}$ części planowanych robót, w grudniu 1928 r. oraz w styczniu i lutym 1929 r. nastąpi przerwa w robotach; w marcu, kwietniu i maju 1929 r. musi być dokonana połowa całej pracy; w czerwcu, lipcu i sierpniu — $\frac{3}{4}$ robót, a we wrześniu, październiku i listopadzie — reszta, z tem, że całokształt prac będzie zakończony na 1 grudnia 1929 r.

Zaznaczam przytem, że wyznaczony w zarządzeniu z dnia 26 marca 1926 r. (okólnik Nr 47) termin 1 listopada 1928 r. do wystawienia we wsiach ustępów ziemian na dzień 1 marca 1929. Nowy ten termin będzie obowiązywał również przy uporządkowaniu śmietników. Podczas moich inspekcji będę sprawdzał, czy każda miejscowość licząca ponad 20 domów została podniesiona do wymaganego poziomu.

Przy tej okazji zwracam uwagę Panów Wojewodów, ażeby w dziedzinie sanitarno-porządkowej korzystali jak najszerszej z przysługujących im pełnomocnictw Nadzwyczajnych Komisarzy do walki z epidemjami, jak również z uprawnień, wynikających z art. 108, p. 2 i art. 109 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19-go stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej.

Minister: *Sławoj Składkowski.*